

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Στρατή Δούκα, Ιστορία ενός αιχμαλώτου, (ἀποσπάσματα).

I. Σάν περπατήξαμε καμιά ώρα δρόμο, έξω απ' τό χωριό, μπροστά μας βρήκαμε έναν γκρεμό, ρέμα. Τό βουητό του δέν ακουγότανε, απ' τό πολύ βάθος πού είχε. Εκεί σταματήσαμε.

.....

Ό ήλιος έπεφτε όταν αναρχτήκαμε, πιάνοντας τίς χορτόριζες. Μέ πολύν κόπο ανεβήκαμε. Μας είχε πάσει τό βράδυ.

Σάν βγήκαμε στό ίσωμα, κοιτάξαμε γύρω. Μπροστά μας, λίγο μακριά, φάνηκαν καλύβες γιουρούκιες¹. Τά σκυλιά γάβγιζαν. Οί τσομπάνηδες φώναξαν άναμεταξύ τους:

–Τα σκυλιά άλυχτούν², άνθρωποι είναι. Καί ντουφέκια στόν άέρα.

Εμείς λοξέψαμε στόν γκρεμό καί περπατούσαμε σκυφτοί άκρια άκρια, ώσπου πέσαμε σ' ένα ερειπωμένο χωριό. Καθώς προχωρούσαμε μέσ στά χαλάσματα, λιγα βήματα μπροστά μας, άκούσαμε βόγγο. Πλησιάσαμε. Άπάνω σέ άδειασμένο στρώμα από άχυρο ήταν ξαπλωμένο ένα σκυλί.

Όταν μας είδε, έκανε νά σηκωθεί. Δέν μπόρεσε. Μας κούνησε τήν ουρά του άπάνω στό χῶμα, άνοιγόκλεισε τά μάτια του, πού γυάλιζαν στό φεγγάρι, καί μεταβόγγηξε. Καθίσαμε κοντά του, σ' ένα μισότοιχο τής σωριασμένης αϋλής. Άπάνω σέ σωρούς από άχρηστα πράγματα κουρνιάζαν κότες ξεπουπουλιασμένες, κατάστεγνες απ' τή δίψα. Είπαμε νά πάρουμε καμιά, μά πού φωτιά. Κοιτάξαμε τό σκυλί καί τραβήξαμε. Όλη τη νύχτα περπατούσαμε στό φεγγάρι καί ξαφνιαζόμαστε μέ τούς ίσκιους μας.

Κοντά ξημερώματα, πέσαμε στά λιβάδια του Μπόζ-Ντάγ, όπου έβοσκαν γίδια τά φύλαγε γυναίκα. Βιαστήκαμε νά τά περάσουμε, δέν προφτάσαμε. Μας έζωσε τό κοπάδι. Η γυναίκα σκυφτή έπλεκε δέ μας πρόσεξε, περάσαμε.

Τήν τέταρτη μέρα πέσαμε στό Όντεμίς³. Όπως πηγαίναμε, άπαντήσαμε ένα μύλο.

¹ Γιουρούκης Τούρκοι ορεινοί. Συνήθως ξυλοκόποι, στη θρησκεία αιρετικοί. Στα τζαμά δεν μπαίνουν να προσκυνήσουν. Φαίνεται πως είναι ντόπιοι εξισλαμισθέντες

² αλυχτούν γαβγίζουν

–Ε, σύντροφε, τοῦ λέω, ποῦ θά πάει αὐτό, ὅλο δρόμο, δρόμο; Καί τοῦ δείξα τό μύλο, μέ νόημα.

–Τί, νά τόν σπάσουμε; Μοῦ λέει.

–Ναί, εἶπαμε κι οἱ δυό καί πάλι μετανιώσαμε.

Ἀπό κεῖ βγήκαμε σέ δημόσιο δρόμο. Τραβηχήκαμε στό δάσος νά κρυφτοῦμε. Κοντά μεσημέρι, εἶδαμε ἕναν κυνηγό στήν ἀπέναντι ράχη. Τό σκυλί του γάβγιζε φοβηθήκαμε.

Μπουσουλώντας, πήγαμε ὡς δέκα μέτρα καί λουφάξαμε πίσω ἀπό ‘νά κορμόδεντρο, παραμονεύοντας τόν κυνηγό πότε θά φύγει. Βαρεθήκαμε . Ἐμεινε ὡς ἀργά τό βράδυ. Κάναμε τότε τό σταυρό μας καί δρόμο.

Πρὶν ξημερώσει, εἶχαμε φτάσει ἔξω ἀπό τήν πολιτεία Μπανός. Ὡς τό Βαϊντίρι κοντά ἔφταναν τά λιόδεντρά της. Ἀπ’ τήν πείνα μας, τρώγαμε τίς ἄγουρες ἐλιές καί μᾶς πίκρισε τό στόμα.

Ἄμα μερώσαμε λίγο τήν πείνα μας, σταθήκαμε καί βλέπαμε τήν πολιτεία. Ἀντίκρου μας περνοῦσε τό τραῖνο. Πήγε, ἦρθε, δυό τρεῖς φορές. Ὁ κόσμος πού ἔβγαινε σκορποῦσε στούς δρόμους δέν μπορούσαμε νά περάσουμε. Σουρούπωσε κι οἱ δρόμοι ἀκόμα ἦταν γεμάτοι κόσμο. Φύγαμε ἀργά, νύχτα.

Ἀπ’ τό Βαϊντίρι περάσαμε γρήγορα καί πέσαμε στό ποτάμι τό Μαίαντρο⁴. Τό νερό μας ἦρθε ὡς τή μέση. Τό περάσαμε.

Βγαίνοντας, μπροστά μας φάνηκαν πρόβατα. Δέν μπορούσαμε νά κάνουμε πίσω, πέσαμε μέσ τό κοπάδι. Τά σκυλιά μας μούνταραν⁵ κι ἐμεῖς τά διώχναμε μέ τά ξύλα π’ ἀκουμπούσαμε. Αὐτά, τίποτα τά μαυλίσαμε⁶ καί σκυφτοί, σιγά σιγά, τραβηχήκαμε.

Σά μακρύνουμε πολύ ἀπ’ τό κοπάδι, καθίσαμε. Δέν μπορούσαμε οὔτ’ ἕνα βῆμα νά κάνουμε. Κι ἕνα μικρό παιδάκι μας ἔπιανε.

II. Τέλος φτάσαμε ἔξω ἀπ’ τό χωριό μας. Μπήκαμε στό δάσος, κι ἀπό κεῖ τό βλέπαμε στήν κορφή, ὅπως τό ξέραμε. Καμιά πενηνταριά φῶτα ἔκαιγαν. Τά σκυλιά ἀλυχτοῦσαν. Ἦταν ὅπως τότες, πού ἤμασταν ἐκεῖ. Κλάψαμε. Μᾶς φάνηκε πῶς γλιτώσαμε ἀπό φυγόστρατοι καί γυρίζαμε στά σπίτια μας νά ἡσυχάσουμε.

–Πάμε, μοῦ λέει ὁ σύντροφός μου, ἴσως ἀκόμα νά ‘ναί οἱ δικοί μας, πᾶμε νά δοῦμε, γιά νά πιστέψουμε.

Καί ξεκινήσαμε χωριστά, ἀφοῦ πρῶτα ὀρίσαμε τήν ἄλλη μέρα ν’ ἀνταμώσουμε στή σπηλιά. Αὐτός τράβηξε σέ ἄλλο μαχαλά⁷, ἐγώ σέ ἄλλον. Ὅπου κι ἂν πήγαμε, ρημαγμένα. Τά σπίτια ἀνοιχτά, ἄδεια, οἱ

³ Οντεμῖς ἡ ἀρχαία ἐλληνική πόλη Οδεμῖσιον

⁴ Μαίαντ(δ)ρος ποταμός της Μ.Ασίας, κοντά στην ἀρχαία Μίλητο. Λόγω των πολλῶν ελιγμών του ρου του, ονομάζεται ἔτσι και το ομώνυμο διακοσμητικό στοιχείο

⁵ Μουντάρω κινούμαι ἀπειλητικά, ορμώ

⁶ Μαυλίζω ἐδώ ξεγελώ διάφορα ζῶα με ἀπομίμηση της φωνῆς τους

⁷ Μαχαλάς γειτονιά, συνοικία

πόρτες σπασμένες μέ τά τσεκούρια. Μονάχα στήν αγορά ἔμεναν ἀκόμα λίγοι Τουῦρκοι καί στήν ἀστυνομία ὁ σκοπός. Στό σκολεϊό, πού τό 'χᾶν γεμάτο ἔπιπλα καί ροῦχα, ἀπό μέσα ἀκουγόταν κουβέντα. Ἀποτραβήχτηκα καί γύριζα ὅλη νύχτα, μέ τό φόβο μου συντροφιά. Τό πρωί π' ἀνταμώσαμε, μᾶς πήραν τά κλάματα. Ἐμεῖς λογαριάζαμε πώς κάτι θά βρῖσκαμε στό χωριό, ἀφημένο ἀπ' τούς δικούς μας. Μά δέ βρήκαμε τίποτα καί στήν ἀπελπισιά μας, ριχτήκαμε στούς συκομπαξέδες. Ὑστερα ἀπό μία βροχή τά σύκα χάλασαν, μά εἶχαν ἀρχίσει νά ὠριμάζουν τά κάστανα κι οἱ ἐλιές. Μαζέψαμε ὅσο καρπό μπορούσαμε καί τόν βάλουμε στή σπηλιά μας.

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Το κείμενο του Στρατή Δούκα, αποσπάσματα του οποίου σας δόθηκαν, θεωρείται βασικό και πρωτοπόρο έργο της αντιπολεμικής λογοτεχνίας μας. Να δικαιολογήσετε αυτό το χαρακτηρισμό και να αναφερθείτε και στις αφιερώσεις που επέλεξε ο συγγραφέας και προέταξε στις εκδόσεις του.

(Σημειώνεται ότι η ερώτηση αναφέρεται γενικά στο έργο, έτσι δεν χρειάζεται να λάβετε υπόψη τα ειδικά αποσπάσματα που σας δόθηκαν για την επεξεργασία της.)

(Μονάδες 15)

2. “Η Ιστορία της αιχμαλώτου είναι ένα ιδιότυπο βιβλίο. Δεν θα μπορούσε να το γράψει κανένας από της συγχρόνους μου. Ούτε εγώ. Είναι ανώτερο από της δυνάμεις μου. Γιατί είναι το αποτέλεσμα της δουλειάς που έχω κάνει χέρι με χέρι με το λαό. Αφού και το βίωμα δεν είναι δικό μου. Είναι ξένο το βίωμα.” Στην παραπάνω δήλωσή του ο Στρατής Δούκας τονίζει τη λαϊκή καταγωγή του έργου και το βιωματικό υπόβαθρο της έμπνευσης του. Να επιβεβαιώσετε τα παραπάνω με αναφορές και στα αποσπάσματα που δόθηκαν και να εξηγήσετε πώς στο συγκεκριμένο κείμενο το ατομικό βίωμα μετατρέπεται σε συλλογικό και ποια σχέση έχει με τα πραγματικά βιώματα του συγγραφέα.

(Μονάδες 20)

3. Να προσδιορίσετε τον πραγματικό (ιστορικό) και τον αφηγηματικό χρόνο του διηγήματος. Να επισημάνετε της τεχνικές, με τις οποίες διαχειρίζεται τον αφηγηματικό χρόνο ο συγγραφέας και να αναφερθείτε και σε συγκεκριμένες φράσεις των αποσπασμάτων που σχετίζονται με αυτόν.
(Μονάδες 20)
4. “Εμείς λοξέψαμε στον γκρεμό ... με της ίσκιους της”: να παρουσιάσετε τη συναισθηματική κατάσταση των ηρώων και τη λειτουργία της φύσης στο συγκεκριμένο απόσπασμα.
(Μονάδες 25)
5. Να συγκρίνετε το απόσπασμα II' του κειμένου που σας δόθηκε με το παράλληλο ως προς τον αφηγηματικό χώρο εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές.
(Μονάδες 20)

Ρωμισούνη

Ετούτο τό τοπίο είναι σκληρό
 σαν τή σιωπή,
 σφίγγει στόν κόρφο τού τά
 πυρωμένα του λιθάρια,
 σφίγγει στο φῶς τίς ὀρφανές
 ἐλιές του καί τά ἀμπέλια του,
 σφίγγει τά δόντια. Δέν ὑπάρχει
 νερό. Μονάχα φῶς.

Τόσα χρόνια ὅλοι πεινᾶνε, ὅλοι διψᾶνε,
 ὅλοι σκοτώνονται πολιορκημένοι ἀπό
 στεριά καί θάλασσα,
 ἔφαγέ ἡ κάψα τά χωράφια τους
 κι ἡ ἀρμύρα πότισε τά σπίτια τους
 Ὁ ἀγέρας ἔριξε τίς πόρτες τους
 καί τίς λίγες πασχαλιές
 τῆς πλατείας
 ἀπό τίς τρύπες τοῦ πανωφοριοῦ τους
 μπαινοβγαίνει ὁ θάνατος
 ἡ γλώσσα τους εἶναι στυφή σαν τό

κυπαρισσόμηλο
πέθαναν τά σκυλιά τους
τυλιγμένα στόν ἴσκιο τους
ἢ βροχή χτυπάει στά κόκαλά τους.

Πάνου στά καρπούλια
πετρωμένοι καπνίζουν τή σβουνιά
καί τή νύχτα
βιγλίζοντας τό μανιασμένο
πέλαγο ὅπου βούλιαξε τό
σπασμένο κατάρτι τοῦ φεγγαριοῦ.

Τό ψωμί σώθηκε, τά βόλια σώθηκαν,
γεμίζουν τώρα τά κανόνια τους
μόνο μέ τήν καρδιά τους.

ΘΕΜΑΤΑ 2009